

Door het toenemend aantal thuiswonende ouderen en gehandicapten, krijgt u als huisarts vaker te maken met wilsonbekwaamheid. Het is lastig om wilsonbekwame patiënten te informeren en toestemming te krijgen, terwijl dit de basis is van de vertrouwensrelatie. Hoe gaat u hiermee om?

Wie is wilsonbekwaam?

Een patiënt die niet in staat is tot een redelijke waardering van zijn belangen over een medische behandeling, wordt als wilsonbekwaam gezien. Omdat een wilsonbekwame patiënt de informatie niet goed kan begrijpen en geen goede afweging kan maken over de behandelopties, moet een vertegenwoordiger dit doen. De vertegenwoordiger treedt namens de wilsonbekwame patiënt op en behartigt diens belangen zo goed mogelijk. Als huisarts mag u niet zelf de beslissing over een behandeling nemen.

Bekeken wordt of de patiënt in staat is om:

- keuze kenbaar te maken;
- relevante informatie te begrijpen;
- betekenis van informatie te beseffen en waarderen voor de eigen situatie;
- goede afweging te maken van de behandelopties op basis van de beschikbare informatie.

Als de patiënt niet voldoet aan bovenstaande vier criteria, is sprake van volledige wilsonbekwaamheid. De diagnose dementie betekent niet automatisch dat een patiënt wilsonbekwaam is. Daarom is het van belang de patiënt altijd te proberen te betrekken bij de besluitvorming.

Afgeven geneeskundige verklaring

Een huisarts mag geen geneeskundige verklaring verstrekken over de eigen patiënten. Het is voor een behandelend arts namelijk moeilijk een onbevooroordeeld oordeel te geven over een patiënt met wie hij ook een (vertrouwens)relatie heeft. De specialist ouderengeneeskunde, dan wel arts voor verstandelijk gehandicapten, is gespecialiseerd in de medische beoordeling van wilsonbekwaamheid.

Positie vertegenwoordiger

Als een beslissing over zorg nodig is, gaat u als huisarts na of de patiënt een schriftelijk wilsverklaring heeft opgesteld en daarin een vertegenwoordiger heeft benoemd. In de praktijk is dit vaak niet het geval, maar is een familielid door de familie aangewezen als vertegenwoordiger.

De vertegenwoordiger is:

- een door de rechter benoemde curator of mentor;
- een schriftelijk door de patiënt gemachtigde;
- de echtgenoot, geregistreerd partner of ander levensgezel;
- de ouder, kind, broer of zus.

U moet de vertegenwoordiger informeren en om toestemming vragen voor (niet) behandeling en desgevraagd ook inzage en afschrift van het medisch dossier geven, voor zover dat noodzakelijk is voor het geven van *informed consent*. In een noodsituatie kunt u ook zonder toestemming handelen.

Verzet

Wanneer een wilsonbekwame patiënt zich tegen een (ingrijpende) behandeling - waarvoor zijn vertegenwoordiger toestemming heeft gegeven - verzet, kan de behandeling toch (onder dwang) worden uitgevoerd wanneer deze nodig is om 'ernstig nadeel voor de patiënt' weg te nemen. Bijvoorbeeld als de patiënt blijvende schade oploopt als hij niet wordt behandeld.

Medisch dossier

In het medisch dossier vermeldt u dat de patiënt wilsonbekwaam is en wie zijn (wettelijk) vertegenwoordiger is. Ook als u besluit een beslissing van een vertegenwoordiger naast u neer te leggen - omdat u in dat geval niet handelt als goed zorgverlener - moet u hiervan melding maken in het medisch dossier.

Meer informatie

- [KNMG-richtlijn omgaan met medische gegevens \(2016\)](#)
- [KNMG-modelrichtlijn meerderjarige wilsonbekwame patiënt](#)
- www.lhv.nl/ouderenzorg
- www.dwangindezorg.nl
- [KNMG-NHG handreiking: Praat op tijd over het levenseinde](#)